

Svängknack I

Inledning

Svängknack är ett hasardspel som har spelats i många olika varianter. Det omnämns första gången i Norrbottenskuriren 1876: ”Man svänger sig i Luleå, ser jag. Ungkarlarne svänga om med flickorna, bjuda papporna på en svängknack och göra svängningar för mammorna.” I den berömda UGGLEUPPLAGAN av Nordisk familjebok står det i artikeln om knack: ”Bland afarter kan nämnas svängknack, af norrländsk härstamning.”

Först presenteras här en äldre variant som publicerades i en spelbok från 1950.

Spelet i korthet

Svängknack är ett sticktagningsspel för tre eller flera spelare. Det går ut på att ta minst ett av tre spelade stick och därmed få andel i en pott. Den spelare som först går med får välja trumf från två uppslagna kort.

Kortlek och kortens rangordning

Man använder en komplett kortlek med femtiotvå kort utan jokrar.

Förberedelser

Spelarna måste komma överens om den så kallade anten, som lämpligen är delbar med tre.

Insatsen

Spelet går medsols. Varje spelare sätter den överenskomna anten innan given börjar. Notera att anten alltid skall sättas, även om potten har kvar ett innehåll från föregående giv.

Given

Givaren delar ut tre kort var med början hos spelare till vänster. Korten delas ut ett och ett. Övriga kort bildar talongen.

Budgivningen

När alla spelarna har fått kort, börjar förhand tala. Turen går vidare medsols. En spelare som talar kan passa eller ”svänga”. En spelare som passar kastar in korten och avstår från vidare spel i given. Så snart någon svänger, är budgivningen slut och det blir spel. Givaren slår upp de två översta korten i talongen, och svängaren väljer färgen på ett av dem till trumf. Om båda kort visar samma färg, har svängaren inte något val, utan den uppslagna färgen blir trumf.

Övriga spelare skall sedan ange om de vill gå med.* Spelaren till vänster om svängaren börjar tala, och turen går vidare medsols fram till givaren. En spelare som talar kan gå med eller kasta in korten och avstå från spel. Om ingen spelare annan än svängaren vill gå med, vinner svängaren hela potten utan spel. Notera att de spelare som talade före svängaren och valde att passa inte längre har möjlighet att gå med.

Givaren får aldrig svänga. Om budgivningen fortsätter fram till spelaren till höger om givaren och om denna spelare också passar, avslutas given utan spel, och turen att gå går vidare medsols.

Spelet av korten

När det är avgjort vilka spelare som går med, spelar förhand ut valfritt kort till det första sticket. Spelarna måste om möjligt följa färg. En spelare som inte kan följa färg får spela vilket kort som helst. Om trumf spelades till sticket, vinner den som spelade det högsta trumfkortet. I annat fall vinner den som spelade det högsta kortet i den utspelade färgen.

Vinnaren av det första sticket spelar ut till det andra. Hen måste om möjligt spela ut ett trumfkort. Om spelaren inte har trumf, måste hen *blanka*, det vill säga spela ett kort med baksidan upp. Det utspelade blankade kortet räknas som ett trumfkort med lägre valör än alla övriga trumfkort. Övriga spelare måste om möjligt spela trumf. En spelare som inte kan spela trumf får spela valfritt kort. Sticket vinns av den som spelade det högsta trumfkortet. Det innebär att den som gjorde utspelet vinner, om ingen kan trumfa över det utspelade kortet.

Vinnaren av det andra sticket spelar ut till det tredje. Alla kort spelas öppet som vanligt. Om trumf spelades till sticket, vinner den som spelade det högsta trumfkortet. I annat fall vinner den som spelade det högsta kortet i den utspelade färgen.

Betalning

Varje spelare som har tagit minst ett stick får en tredjedel av potten per vunnet stick. När potten har fördelats, skall varje spelare som var med i spelet men som inte tog stick betala lika mycket till potten som den innehöll innan den fördelades. Dessa betalningar ligger kvar i potten till nästa giv. När betalningarna är avklarade, går turen att gå vidare medsols.

Källor

1. *Tjuogoett: spelregler för tjuogoett intressanta och trevliga sällskapsspel* (Printeragenturen, Malmö, 1950), sid. 21–22.
2. Norbottenskuriren, ”Tant Publica”, 11 februari 1876, nr 6, sid. 2.

* Originaltexten är otydlig på denna punkt. Den kan också tolkas som att alla spelare efter svängaren måste gå med. Detta stämmer dock inte med hur övriga varianter av knack spelas och skulle leda till en orimligt snabb tillväxt av potten.